

BRIEF UIT DEN VREEMDE.

DE FITTER BRITAIN EXHIBIT TE GLASGOW.

De eenigszins nadrukkelijke wijze waarop de hygiënische tentoonstelling te Glasgow zich aankondigt, kan aanleiding geven tot misverstand. Illustratie en film leeren ons, dat in verscheiden landen de verhooging van „fitness” vooral de massa der jonge mannen betreft ten dienste van aanvals- of verdedigingsmiddelen der natie. Bij sommigen wekt de betiteling misschien associatie met naturisme, neo-hippocratisme, nudisme en ander hygiënisch modernisme, waarbij wordt verondersteld, dat de mensch, als deel van den cosmos, slechts in gèheele overgave tot het natuurlijke milieu zich lichamelijk en geestelijk ten volle kan ontplooiën.

Laat ik dus dadelijk verklaren dat de *Fitter Britain Exhibit*, waar ik dezer dagen indrukken opdeed, zich door nieuwlichterij noch door militaire doeleinden kenmerkt. Zij werd verzorgd door het Ministry of Health in het United Kingdom Government Pavilion, dat deel uitmaakt van de Empire Exhibition, die dezen zomer te Glasgow wordt gehouden.

Aan de grondslagen der van ouds in Engeland beproefde hygiëne is door de staatsdienaren niet getornd. Slechts dient men, wat vroeger *Public Health* heette, thans met *Fitness* aan.

De diepere beteekenis van deze naamsverandering moet men echter niet miskennen. Bij de gestage ontwikkeling van de gezondheidsleer op geneeskundige basis wordt de studie der individuele gezondheid meer en meer betrokken. Epidemiebestrijding en gezondheidstechniek zijn gevolgd door maatschappelijke geneeskundige voorzorg. Thans breekt de tijd aan, dat de geneeskunde, langs den weg van voorzorg, de gezondheid van het individu rechtstreeks gaat behartigen: *individuele gezondheid* een overtreffende trap van *volksgezondheid*!

Zoo blijkt dan de *Fitter Britain Exhibit* zich in opzet niet van een gewone hygiënische tentoonstelling te onderscheiden. Haar „stands” omvatten het volledige hygiënische programma en zijn dus gewijd aan de bestrijding van besmettelijke ziekten, tuberculose, kanker, reumatiek, tand- en geslachtsziekten, aan geneeskundige hulp in het gezin en maatschappelijke geneeskundige voorziening en voorzorg, aan de technische maatregelen in het belang van drinkwater, opruiming van afvalstoffen en volkshuisvesting en aan de hygiëne van de voeding.

Te midden van dit alles vindt de propaganda voor *fitness* een eigen plaats in den vorm van het model van een *Community-centre*, dat, als 't ware praeventief-physiologisch, een tegenhanger zal vormen van het praeventief-geneeskundige *Health-centre*.

In het Community-centre kunnen menschen van alle leeftijden spel en verpoozing vinden van allerlei aard, zoowel in de open lucht als binnenshuis; als zoodanig omvat het een localiteit omgeven door sportterrein, ten dienste van een natuurlijke eenheid der samenleving: een dorps- of wijkbevolking. Ook de geestelijke volksgezondheid is hierin betrokken. De verkorting van den arbeidsduur en het stijgende geestelijke peil der massa doen de behoefte aan allerhande ontspanning en bezigheid geboren worden. Openbare leeszalen in volkswijken zijn daartoe niet voldoende; voor de ouderen verlangt men evenzeer sportterrein en „speel”zaal.

De beweging voor *fitness* in den zin van gezondheid door opvoeding en ontspanning van lichaam en geest, heeft onlangs in Engeland haar officieele uitdrukking gevonden in de *Physical Training and Recreation Act* van 13 Juli 1937. Blijkens haar considerans is deze wet bedoeld lichaamsoefening en ontspanning aan te moedigen en te bevorderen, en in het bijzonder aan de inrichting van „centres for social activities” steun te verleenen.

Daartoe zijn twee *National Advisory Councils* ingesteld (voor Engeland-Wales en

voor Schotland) en twee *Grants-Committees* (tot het doen van voorstellen tot subsidies); voorts streeft men naar *local* (of *regional*) *committees* ter uitrusting van de *community centres* met gymnasia, zwembassins en sportvelden. In het wettelijke plan ligt voorts de stichting en uitbreiding van *Colleges of physical training* ter opleiding van onderwijskrachten voor lichamelijke opvoeding; ook denkt men aan physiologische onderzoekingen op dit gebied en aan het betrekken van sommige universiteiten in onderzoek en onderwijs.

Voor de eerste drie jaar zijn ter dekking van kapitaalsuitgaven 2 miljoen pond beschikbaar; voor jaarlijksche uitgaven werden 150.000 pond uitgetrokken.

De deelneming aan lichamelijke oefeningen buiten de school blijft vrijwillig: een verplichting hiertoe zou met den Engelschen volksaard niet in overeenstemming zijn (wholly alien to the national temper and tradition). Uit deze laatste opmerking, ontleend aan het ambtelijke memorandum, blijkt wel dat de regeering bij de verdediging van de „*Fitness-wet*” zich van elke militaristische blaam heeft willen zuiveren.

Over de tentoonstelling zelve nog enkele bijzonderheden.

De ervaring, dat wat *beweegt* de aandacht van het voortschuifelende publiek trekt, was ook te Glasgow ten nutte gemaakt. Goed geslaagd bleek een diorama — het gezicht op een woonwijk — dat (met behulp van een spiegeffect) telkens van miserebele krotwijk tot bloeiend tuindorp werd om- en teruggetooverd. Ook een vermakelijk permanent teekenfilmje over voeding vond veel bekijks.

Anatomische praeparaten van de soort, die men vanwege het Hygiene Museum te Dresden gaarne uitstalt, heeft men te Glasgow versmaad. Als kermisgriezeligheid hebben de ongeboren kindertjes een goeden staat van dienst, doch men meende, dat deze attractie in Engeland met veler opvatting van goeden smaak in strijd zou zijn. Wel mocht men zich vergapen aan den *Mechanical Man*, een frontale doorsnede van hoofd en romp met matglazen hersenveld, waarop nu en dan de woorden „I love” en „I will” verschenen; met gestiliseerde longen en hart, een darmkanaal, voorzien van ostentatief er door heen rollende kogels van onderscheiden kleuren en met afbeeldingen van filters en scheitrechters in lever en nieren. Ik maak mij sterk, dat niemand iets begreep, noch van het model, noch van de toelichting, die de mechanical man telkens opnieuw, met 5 minuten pause, tot zich zelve gaf. Maar de pavilionofficer zei mij zijn verdiensten als tentoonstellingsobject zeer hoog te schatten. De klinkende stem van den mechanical man lokt namelijk het publiek naar binnen, en wie eenmaal binnen is verzuimt de bezichtiging van de stands niet.

Den *familydoctor* zou ik op de *Fitter Britain Exhibit* meer eer hebben gegund. Ook in Engeland overdrijft men de ideale strekking der consultatiebureaux en men vergeet, dat de medical prevention tot de taak van den huisarts moet worden gerekend. Zonder miskennis van het maatschappelijke nut der instellingen van geneeskundige voorzorg ontwikkelde zich de overtuiging, dat deze geboren zijn uit gebrekkige geneeskundige voorziening en beperkt geneeskundig inzicht. In Utopia zullen de *expectant mothers*, de *well-babies*, de *toddlers*, de *children of preschoolage* en de *schoolchildren* niet meer aan de bemoeiingen van den huisarts worden onttrokken.

Wie SINCLAIR LEWIS' *Martin Arrowsmith* heeft gelezen denkt bij een Health Fair aan de eugenetische familie. Te Glasgow echter was de eugenetica op geen enkele wijze vertegenwoordigd. Toen ik eens informeerde bleek mij, dat het onderwerp aan groote confessioneele groepen in Schotland niet welgevallig zou zijn geweest.

Evenzeer ontbrak een nadrukkelijke toelichting tot het dalende geboortecijfer, dat in Engeland tot groote ongerustheid aanleiding geeft. Mijns inziens beteekende dit principieel een leemte. Ook buiten de berekening van vruchtbaarheidsindices behoort de beteekenis van het „normale” gezin te worden erkend. Uit psychisch-hygiënisch oogpunt zou, tegenover de propaganda voor gemeenschappelijk kampeeren, padvinderij en sport, de kenschetsing van de gezinsvorming als biologische vervulling op haar plaats zijn geweest.

Boven de tentoonstellingszaal heeft men een zaaltje voor uitstalling van literatuur en voor vertooning van films ingericht. Personen en groepen van belangstellenden vinden op die wijze gelegenheid met allerhande in Engeland door verschillende instellingen en vereenigingen gebruikt propagandamateriaal kennis te maken.

Graag aanvaardde ik het hartelijke aanbod van den vertegenwoordiger van het Ministry of Health, films, die mij belang inboezemden, te toonen. Ik koos eenige uit de verzameling van de British Social Hygiene Council (met „social hygiene” duidt men in Engeland en Amerika de bestrijding van geslachtsziekten, prostitutie en verwante misdadigheid aan). Ik had namelijk tot nog toe op dit gebied nimmer iets leeren kennen, dat den goeden smaak niet kwetste. Een der films voldeed mijns inziens aan dezen eisch. Het was *The Road to Health*, een teekenfilm, die den rechten weg in beeld brengt, waarlangs de jonge menschen welgemoed voorttrekken. Doch telkens ziet men er enkelen de zijpaden van geslachtsziekten en prostitutie opgaan. Deze zijpaden verliezen zich in duistere velden, waar de afgedwaalden te vergeefs den hoofdweg terugzoeken. Dan ontwikkelen zich van den hoofdweg af bouwsels en bruggen, een eindweegs langs de zijpaden, ten einde de mogelijkheid tot terugkeer te vergrooten. Dokters, verpleegsters en maatschappelijke werkers zijn er bezig en hun roep en arbeid doen er velen uit de velden tot den hoofdweg terugkeeren.

Een uitstekend denkkeeld, dat tot een boeiend geheel zou kunnen worden verwezenlijkt. Helaas was de uitvoering kinderachtig en poover. Men kan aan een publiek, dat met de techniek van WALT DISNEY heeft kennis gemaakt, geen stumperige amateurfilms meer voorzetten.

Tegenover de rechtstreeks betoogende film staat de romantische film. *Test for Love* was er één van. Een aardig verkoopstertje is verloofd, doch door een (onwaarschijnlijk) misverstand waant zij den edelen JIMMY ontrouw en gaat met het mauvais sujet JACKY uit toeren. Na dans en drank zet de verleider den wagen in een boschje neer en dooft de lampen. In de volgende scènes vertelt het meisje aan verschillende menschen, dat zij doktershulp noodig heeft, een verstandige dame wijst haar den weg naar een ziekenhuis, waar zij „normal treatment” wegens „gonorrhœa” ontvangt (de toeschouwer krijgt het formulier van de polycliniek te lezen) en volgens de verklaring van de verpleegster volkomen geneest. JIMMY verwelkomt haar bij haar terugkeer, en blijkt van haar wedervaren op de hoogte. Alles is vergeten en vergeven, hij herhaalt zijn huwelijksaanzoek en een silhouet van het kussende paar op een neergelaten gordijn overtuigt ons van de happy ending.

Ik moet bekennen, dat de propagandistische strekking van deze onsmakelijke film mij is ontgaan.

Tenslotte een opmerking over de Empire tentoonstelling in haar geheel. De ondernemende Glasgowsche heeren, die haar op touw zetten en in acht maanden gereed brachten, hadden aanvankelijk gedoeld op een Wereldtentoonstelling, buiten de internationale afspraken om. De beperking tot de Empire heeft echter niet verhinderd dat er een fraai en fleurig geheel is verkregen met grootsche gebouwen van dominions en koloniën, ruime hallen voor techniek, industrie en verkeer, aangenaam in een heuvelig park gegroepeerd. En wie iets weet van den nationalen zin der Schotten, zal begrijpen, dat tegenover het ééne, te Londen voorbereide United Kingdom Government-pavilion, twee Schotsche paviljoens waren opgericht, ongerekend het gebouw der stad Glasgow zelve.

Ook binnen deze drie ruimten werd de hygiëne gevierd, zelfs ter verhooging van den lokalen trots. Want de waterleiding te Glasgow, in 1859 door Koningin VICTORIA plechtig geopend, voert zuiver water rechtstreeks uit een bergmeer — Loch Katrine — aan. Citizens and Citizenesses of Glasgow drink the cheapest, softest and purest water in the British Isles. They get it as it comes from the Heavens . . .

Juli 1938.

J. J. VAN LOGHEM.